

EXTREME NEERSLAG LIMBURG EN BELEIDSTAFEL WATEROVERLAST

Medio juli werden delen van het stroomgebied van Rijn en Maas geteisterd door langdurige extreme neerslag. Op sommige plaatsen in Limburg viel in twee dagen meer dan 150 mm. Deze zomer viel er ook elders in Nederland op sommige momenten in korte tijd veel neerslag (Noord-Holland, Friesland, Overijssel, Noord-Brabant).

In Limburg werden in juli vooral de beekdalen van de Geul en de Gulp getroffen. Duizenden mensen moesten in allerijl hun huizen verlaten en de ravage was enorm. Er was schade aan huizen, bedrijven, infrastructuur en voorzieningen voor elektriciteit, communicatie en drinkwater. Dat leidde tot maatschappelijke ontwrichting in het gebied. De afvoer van al het water op de Maas leidde op 15 juli tot een afvoerpiek van 3.260 m³/s, de hoogste afvoer sinds het begin van de metingen in 1911. De geschatte kans van voorkomen van een dergelijk hoge afvoer is 1/100 per jaar. Dankzij de uitgevoerde rivierverruimende en dijkversterkende maatregelen traden (net) geen overstromingen op in het Maasdal. Op verschillende plaatsen ontstonden wel kritieke omstandigheden: waar de afvoer van de Geul, Roer, Swalm en Niers werd gestremd door het hoge Maaspeil en waar de kadeversterkingen nog niet gereed zijn. Inwoners uit een aantal Maastrichtse wijken, en later ook uit Meerssen, Roermond, Arcen en Well werden uit voorzorg geëvacueerd. Ook een ziekenhuis in Venlo werd ontruimd. Nooddijken voorkwamen dat Wessum, Arcen en Well onderliepen. Benedenstrooms van Limburg en langs de Rijntakken hebben waterbeheerders ook preventieve maatregelen genomen, maar hebben zich geen bedreigende situaties voorgedaan en was geen sprake van evacuaties.

De extreme neerslag werd veroorzaakt door een lagedrukgebied dat langdurig boven dezelfde regio circuleerde. Door de opwarming van de aarde bevat de lucht meer waterdamp. Metingen laten zien dat extreme neerslagintensiteiten hierdoor in de laatste decennia met ongeveer 20% zijn toegenomen. Of 'immobiele' lagedrukgebieden ook vaker optreden door klimaatverandering, is onderwerp van onderzoek. In 2023 brengt het KNMI nieuwe klimaatscenario's voor Nederland uit. Deze nieuwe klimaatscenario's vormen de basis voor de zesjaarlijkse herijking van het Deltaprogramma in 2026.

De gebeurtenissen in Limburg hebben ons geconfronteerd met de kwetsbaarheid voor wateroverlast en de gevolgen van overstromingen door hevige neerslag. Met name het optreden van de 'flashfloods' in het heuvelland vraagt extra aandacht. De crisis laat zien dat onze aanpak voor waterveiligheid, waterbeschikbaarheid en een klimaatbestendige inrichting onverminderd belangrijk is en met kracht moeten worden voortgezet. Het is zaak de resterende dijkversterkingen in Limburg volgens plan voortvarend af te ronden, zodat het beschermingsniveau overal zo snel mogelijk minimaal 1/100 per jaar bedraagt. Hetzelfde geldt voor de geplande maatregelen vanuit het Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie om de inrichting van het gebied klimaatbestendiger te maken.

Beleidstafel wateroverlast

Eind juli heeft de minister van IenW de Tweede Kamer geïnformeerd over de wateroverlastsituatie in Limburg. Ze gaf daarbij aan dat ze voornemens is om met betrokken partijen een tijdelijke (bestuurlijke) Beleidstafel in te richten naar voorbeeld van de Beleidstafel droogte, waarbij de wateroverlast- en hoogwatersituatie in de Maas wordt geëvalueerd en wordt bezien wat dit betekent voor de rest van Nederland en het beleid en de maatregelen om in de toekomst beter gesteld te staan voor deze extreme omstandigheden. De resultaten en aanbevelingen van de Beleidstafel worden naar verwachting in het najaar van 2022 gepresenteerd.

De opdracht voor de Beleidstafel wateroverlast en hoogwater wordt besproken in de Stuurgroep Water van 6 oktober 2021. Onderwerpen waar de Beleidstafel zich naar verwachting over gaat buigen zijn onder andere:

- De neerslagextremen en -statistieken, de neerslagverwachtingen (early warning) en de modelberekeningen voor waterstanden en afvoeren.
- De samenloop van hoge afvoeren en wateroverlast van regionale watersystemen en hoogwatersituaties van rivieren zoals de Maas.
- De internationale afstemming van beleid en maatregelen voor grensoverschrijdende rivieren.
- De relatie met de ruimtelijke inrichting en het landgebruik, een meerlaagse benadering voor wateroverlast (maatregelen watersysteem, gevolgenbeperking via ruimtelijke inrichting en calamiteitenbeheer).

De Beleidstafel zal gebruik maken van de verschillende evaluaties die worden uitgevoerd en van de reguliere overlegstructuren en lopende programma's zoals het DPRA, HWBP en IRM om dubbelwerk te voorkomen. De CWK zal periodiek worden geïnformeerd en geconsulteerd over de voortgang en (tussen)-resultaten van de Beleidstafel.

Evaluaties

In navolging van de hoogwatersituatie gaat de Unie een evaluatie uitvoeren van haar Liaisonrol die is vervuld ten tijden van de hoogwatercrisis. Hierin wordt ook de regeling van het Waterschapshulpteam meegenomen. Verder is bekend dat Waterschap Limburg, RWS en de betrokken veiligheidsregio's ook evaluaties gaan uitvoeren.